

УДК 336.6:339

Оцінка ефективності діяльності НАК «Украгролізинг»

Пересадько Г.О., Лукаш С.М.

На відміну від світових економічних тенденцій у сільському господарстві України в середині 90-х років створились складні фінансові умови. Перехід до ринкової економіки, перебудова відносин власності, інші чинники призвели до фінансової кризи сільськогосподарського виробництва. Селяни у десять разів зменшили обсяги закупівель техніки. Підприємства сільськогосподарського машинобудування, не маючи збуту, - зупинялись. У банкірів також не було ні зайвих коштів, ні проблем із розміщенням наявних. Треба було терміново шукати вихід.

В Україні знайшлися ініціатори, серед яких, треба відмітити, НАК «Украгролізинг», що спробували вийти із цієї ситуації, пристосувавши основні відомі у світі засади лізингової діяльності до умов України. Це дало змогу залучити частину державних коштів до лізингових інвестицій.

Головна відмінність українського лізингу для села від західного полягає в тому, що основним інвестором виступає держава, надаючи НАК "Украгролізинг" бюджетні кошти на певний термін. Компанія ж, придбаваючи й передаючи сільськогосподарські машини у фінансовий лізинг, повертає кошти до бюджету, регулярно збираючи лізингові платежі з лізингоодержувачів. Сільськогосподарська техніка й обладнання передаються терміном на п'ять-сім років. При цьому плата за користування коштами дорівнює 7 відсоткам від невідшкодованої суми, що у перерахунку на 5 років становить лише 2,8 відсотка річних від первісної вартості. Більш дешевих коштів для лізингоодержувачів не існує. До того ж 2,8% річних значно менші від рівнів річної інфляції, які фіксуються впродовж останніх

років, і, таким чином, відсоткові платежі лізингоодержувачів компенсуються з лишком.

Але ж і Державний бюджет України не безрозмірний. Тому фінансовий лізинг до цього часу ще не зайняв у нас належного місця. Хвиля усвідомлення переваг лізингу ніяк не докотиться до України. Навіть у кращі часи лізингові інвестиції в технічне переозброєння сільськогосподарського виробництва не перевищували 12 відсотків до обсягу фактичних витрат на придбання техніки і двох відсотків до обсягів, необхідних для простого відтворення наявного парку машин.

Вони не йдуть ні в які порівняння з показниками найбільш розвинутих країн. В Україні, щоб вийти на їх рівень, бюджетні видатки повинні становити 750 – 800 млн. грн., а стосовно потреб для простого відтворення наявного парку машин – не менше 3-4 млрд. грн.

Сьогодні НАК "Украгролізинг" – одна з найпотужніших компаній України, яка має великий досвід у сфері інвестування коштів а агропромисловий комплекс України.

З періоду започаткування фінансового лізингу (1998-2008 роки) на придбання сільськогосподарської техніки та обладнання для агропромислового комплексу на умовах фінансового лізингу використано 1419876,9 млн.грн.

За рахунок цих коштів аграрному сектору передано на умовах державного лізингу 18505 одиниць техніки, в том у числі 5822 тракторів, 959 зернозбиральних комбайнів, 9555 ґрунтообробної та посівної техніки.

Крім НАК "Украгролізинг" в Україні діє ще ряд лізингових компаній, які надають технічні засоби в лізинг. Їх кількість перевалила за сотню. І все ж обсяг лізингових інвестицій у всі галузі виробничої діяльності дорівнює лише 1,2 відсотка. При цьому для промислового сектору економіки цей показник наближається до нуля. Послугами лізингу переважно користуються (до 80%) транспортники.

Останніми роками комерційні банки зрозуміли переваги лізингових операцій перед звичайним кредитуванням і починають активно долучатись до такої діяльності. На жаль, лізингові послуги ще не стали популярними серед українських підприємців. Так, загальний обсяг лізингових угод в Україні становив лише 0,2 відсотка від ВВП, у той час, як у країнах ЄС він на порядок вищий – 2%.

Фінансовий лізинг в агропромисловому комплексі є вигідною формою діяльності для всіх учасників цього виду інвестицій – і селянам, і машинобудівникам. Необтяжливий він і для державного бюджету.

Для селян фінансовий лізинг дає можливість заощаджувати кошти для інвестування в інші більш ефективні види діяльності та/або придбавати техніку, вартість якої перевищує річні фінансові можливості.

Для машинобудівників фінансовий лізинг – захід, що сприяє нарощуванню обсягів виробництва, бо дозволяє на кожні 100 млн. грн., наявних у сільськогосподарських товаровиробників коштів, придбати техніки на суму 260 млн. грн., тобто збільшити валове виробництво підприємств сільгоспмашинобудування на 160 млн. грн.

Упродовж часу діяльності фінансового лізингу в Україні для деяких заводів це були вагомі інвестиції. В окремі роки обсяги закупівель для них складали більше половини валового виробництва.

Для державного бюджету фінансовий лізинг є необтяжливим заходом, бо з кожних 100 млн. грн. видатків на фінансовий лізинг отримує надходжень:

- у перший рік видатків - 54,45 млн. грн.;
- у наступні 4 роки - 75 млн. грн.

Разом - 129,45 млн. грн.

Крім того, до соціальних фондів надійде - 5,7 млн. грн.

Збільшення надходжень до бюджету проти видатків обумовлюється збільшенням податкових надходжень від машинобудівних підприємств.

НАК "Украгролізинг" постійно працює над можливістю нарощувати обсяги лізингових інвестицій через залучення банківського капіталу.

Ситуацію в сільському господарстві й машинобудуванні можна окреслити так:

- потреба сільського господарства у придбанні технічних засобів механізації праці – 15-20 млрд. грн., а купівельна спроможність – 2,5 млрд. грн.
- виробничі потужності сільськогосподарського машинобудування – 9-10 млрд. грн., а фактичне завантаження виробничих потужностей, обумовлене купівельною спроможністю селян, – 2,5 млрд. грн.

Тобто, у селян немає можливостей збільшити купівельну спроможність, а у машинобудівників – завантажити свої потужності.

Важко оцінити й наочно показати вплив лізингових інвестицій загалом, без конкретних прикладів. Найбільш наглядним і зрозумілим для загалу є приклад інвестування у придбання зернозбиральних комбайнів.

Всі сільськогосподарські підприємства мають для збирання зернових (12-13 млн. га. без кукурудзи) близько 50 тис. зернозбиральних комбайнів. Таким чином, на кожний з наявних комбайнів припадає 250 гектарів. Фізичний знос, а відтак і технічний стан переважної більшості комбайнів призводить до частих поломок, а відсутність розгалуженої мережі сервісних підприємств – до непомірних простоїв задля усунення несправностей. У таких комбайнів середньодобовий наробіток протягом сезону не перевищує 7 гектарів. А це означає, що термін збирання зернових розтягується на 30 і більше днів.

Показники осипання зерна давно відомі: у перші сім діб після оптимальних – 2,6 відсотка, у другі 7 діб – 14,5 відсотка, у треті 7 діб – 21,6 відсотка, у четверті – понад 30 відсотків і так далі.

Таким чином, за сучасних умов із 12,5 млн. гектара зернових за п'ять семиденок буде фактично зібрано 37,75 млн. тонн зерна, при цьому втрачено лише від осипання 6 млн. тонн, або майже 14 відсотків вирощеного. За оптимальною ціною у 600 гривень за тону втрати країни дорівнюватимуть

3,6 млрд. гривень. За такі кошти можна придбати близько 7 тисяч зернозбиральних комбайнів.

Але є ще дуже багато втрат, обумовлених технічними параметрами застарілих, недосконалих машин. Навіть нові машини, за технічними умовами, допускають 1,5-2 відсотки втрат.

А якщо до наявної кількості комбайнів долучається одна тисяча комбайнів, наданих у фінансовий лізинг. За твердженнями керівників ВАТ „Херсонські комбайни”, при такій серії вартість виготовлення комбайну „Славутич” вкладатиметься у 300 тис. грн. і розрахунки повертаються до тих же 300 млн. лізингових інвестицій, про які починали розмову.

Середній наробіток на передані у лізинг комбайни КЗС-11 „Дніпро” склав 780 гектарів, а у КЗС-9 „Славутич”, які потрапили до дбайливих господарів, – близько 500 гектарів. Більшість цих машин жнивували не в одному господарстві, а „кочували” з півдня країни на північ і працювали у оптимальні терміни збирання.

Отже, одна тисяча „Славутичів” могла би зібрати 500 тисяч гектарів, тобто понад 1,5 млн. тонн зернових без суттєвих втрат від осипання. Простий розрахунок показує, що за таких умов можна було б попередити втрату понад 200 тисяч тонн зерна, або 120 млн. гривень.

За аналогією з наведеним прикладом можна обрахувати прибутковість лізингових інвестицій і в інші сільськогосподарські машини: у ґрунтообробні, посівні, для захисту рослин від шкідників і хвороб тощо. Більшість технологічних операцій у сільському господарстві вимагає виконання їх у стислі агротехнічні строки. Відсутність достатньої кількості машин подовжує ці строки і призводить до значного зменшення врожайності.

У порівнянні з частками лізингових інвестицій у загальних інвестиціях, що практикуються у розвинутих країнах, Україна відстає у десятки разів. Будемо сподіватись, що й у нас зрозуміють переваги лізингової діяльності й нарешті приймуть нові законодавчі акти, які сприятимуть подальшому розвитку лізингових операцій.